

૧૬૧૫

નયેરંગે ઇશક

ઉર્ફ

હામાને અસમત.

તમાશા ચહાર બાબકા.

અરાએ ગીરોહ આલફરેહ નાટક કંપનીકે લીયે
તસ્નીફ કીયા

મુનશી અબદુલ્લાહને

ઝીર

છાપકે ઇજહાર કીયા વાસ્તે શાએફીન વ
નાજરીનકે

માલેકાં ગીરોહ આલફરેહ નાટક કંપનીને

જખાને ઉરદુ વ હુર્ફ ગુજરાતી.

મુબદ્દિ:—યુનિયન પ્રેસ નાં ૧૬ લોખીતલાવ,

હાનાબાઈ રસ્તમજી રાણીનાને છાપા હએ.

ઈ સં ૧૮૮૨.

કીંમત ૮ આના.

દીબાચા.

નજમ.

ખાગ્ગદે હું મદે ખુદા વ નચ્ચતે રસુલ,
લીખું ફેર ચરજ તાકે હો મકબુલ
લીખકે તંમહીદ ફીસ્સએ પુર શૌફ
યું ખ્યાં કીજીયે ખ શૌફ વ જૈફ
યાને અયે શાએરાંને તેજ જખ્યાં
ચરજ પરરાં હું જીન યે મેરા ખ્યાં
યે જો ફીસ્સા લીખા હુયે આજીજને
સરસરામે હુવા હુયે ખે મચ્ચને
ઈસકી ગલતી પે કુચ ન જાવો તુંમ
ખુલખુલે ખામાં મત સતાવો તુમ
મહેરખાનીસે કીજીયેગા નજર
મહેરકી ચલાઈયે નજર હુંમપર
ગરચે હું ખાકપા જે આહુલે હુનર
શાએરાંને જહાંસે હું કમતર
ખોશાચીં ખલકે હું સરાસર મયે
કબી કરતા નહીં તકુખ્ખુર મયે

દીખાવ્યો.

આ નાટકનો લખનાર મુનશી અબ્દુલ્લાહ શોખીલી પર-
જને નમનતાઈસાથ જણાવેચ કે આ નયરંગે ઈશક નામનો
નાટક મુંબઈની આલફ્રેડ નાટક મંડલીના માલેકોએ મારી પાસે
લખાવ્યો અને તે મારી પત્ની કોશશથી મે પુરો કીધો
માટે જો અંદર કાંઈપણ ખામી હોયતો દાનેશમંત પરજાએ
મુજ કમતરીનને માફ કરવી.

તેમજ આએ ખેલ લખવામાં એજ નાટક મંડલીના
આગલા માલેકોથી મને ઘણી મદદ મલીછે જવીકે એ ખેલ માટે
ખાસ રાગરાગનીની રાહો તેમજ આ ખેલનો “પલોટ” પણ
તેમનોજ આપેલો હતો માટે આ પરસંગે તેમનો ઉપકાર માનુંછું.

મુ૦ સૈ૦ અબ્દુલ્લાહ.

તા૦ ૭ મી મારચ ૧૮૮૨.

તખ્ત એ નાટક.

દલેરજંગ.....	રાહે ખુતન.
માહેર	{ પીસરે રાહે ખુતન ગાદશ યમનકા રાહા.
લડકા	માહેરકા સૌતેલા બાઈ.
ખુશસીયર	વજરે ફરરોખ નગર.
માહેમુનીર	વજરે ખુશસીયરકા બેટા.
અખતક	વજરે યમન.
હુબશી	એક જલાદ.
અફસર	{ એક તુલ્જર દહકાનીઓંકા સરદાર.

રહ	માહેરકી મરી માદરકી છાંવ.
ગુલનાર	માહેરકી સૌતેલી માં.
માહેતાબાં	માહેરકી બહેન.
કુટની	એક દલાલા.
રામીશગર	દરબારમે ગાનેવાલી.
કનીજ	માહેતાબાંકી ખવાસ.

ધનસીવા—દરબારી—અહેલેકારો—સીપાઈઓ—દહેકાનીઓ
લોગોં—દસીઓં—નોકરો—કાસીદ—મુનશી—તમારાખીન
વજાઓં—વજાઓં.

મુકામ

રાહેરે ખુતન—ફરરોખ નગર—ઓર યમન.

ਨਯੇਰੰਗੇ ਖ਼ਰੜ ਯਾਨੇ ਦਮਾਨੇ ਅਸਮਤ.

ਆਪ ਪਹੁੰਚਾ—ਪਰਦਾ ਪਹੁੰਚਾ.

ਧੇੜ ਦਾਲਾਨ.

(ਦੀਆਈ ਦੇਨਾ ਮਾਉੜ, ਵ ਮਾਉਟਾਆ ਭੇ ਫ਼ਰਾਰਕਾ,
ਐਰ ਜ਼ੁਲੀਰ ਕਰਨਾ ਗੁਮ ਮਰਹੁਮੇ ਮਾਫ਼ਰੇ
ਦੀਲ ਅਕੁਗਾਰਕਾ.)

(ਦੀਲ ਈਨ ਲੇ ਗਯਾ ਮੇਰਾ-ਸਾਹਾ-ਭੈਰਵੀ.)

ਮਾਉੜ } ਕਯਾ ਜ਼ੁਲਮ ਪੜਾ ਹੁਯੇ ਧੇ ਹਮ ਦੋਨੋਧੇ ਉਪਰ—
ਮਾਉਟਾਆਂ } ਹੁਯੇ ਹੁਯੇ ਰੇ ਖ਼ੁਦਾਯਾ.

ਹਮ ਕਯੇਸੇ ਸਹੇ ਫੁੱਧ ਧੇ ਅਯ ਅਰਧ ਸੀਤੰਮਗਰ—
ਹੁਯੇ ਹੁਯੇ ਰੇ ਖ਼ੁਦਾਯਾ.

ਮਾਉੜ—ਫੇਓ ਫ਼ੋਓਤੀ ਹੁਯੇ ਘੁਲਨ ਧੇ ਸਰ ਅਪਨਾ ਜ਼ਮੀਪਰ—
ਕਰ ਸਾਧ ਅਧੇ ਆਹਰ.

ਮਾਉਟਾਆਂ—ਕਯਾ ਸਾਧ ਕੜੇ ਗੁਮਕਾ ਪੜਾ ਫੋਹ ਧੇ ਆਕਰ—
ਹੁਯੇ ਹੁਯੇ ਰੇ ਖ਼ੁਦਾਯਾ.

ਮਾਉੜ—ਐ ਰੋਨਾ ਤੇਰਾ ਵੇਖ ਮੇਰਾ ਓ ਹੁਯੇ ਨੀਕਲਤਾ—
ਹੁਯੇ ਧੇ ਸੀਨਾ ਉਘਲਤਾ.

ਮਾਉਟਾਆਂ—ਅਧ ਸਾਧਤੋ ਧੇ ਉਠ ਗਯਾ ਹੁਯੇ ਮੇਰੇ ਘੀਰਾਫ਼ਰ—
ਹੁਯੇ ਹੁਯੇ ਰੇ ਖ਼ੁਦਾਯਾ.

માહેર—માં મર ગઈતો ઉરકે પીછે અપને ક્યા મરનાં—
હયે હયે અરી બહેનાં.

માહેતાબાં—જાલીમકે ફેદે ડાલ હમે હાયે ગઈ મર—
હયે હયે રે ખુદાયા.

—0—

(દાખીલ હોના જાલીમે બદશઆર સૌતેલી
માદરે ગુલનારકા.)

(કહો તુમકો ક્યા હયે-રાહા-ભૈરવી.)

સૌ. માદર } અરે માહેર તુજકો ક્યા હો ગયા.
ગુલનાર } હમેશાં તું રહેતા હયે ઘરમે પડા.
મયે જાપ દેખતીહું તુજે આં કર.
મીસલ ઘુંસકે તુ પડા ઘર ભીતર.
અરે જા નીકલ મુવે કુચ કાંમ કર.
કે દરબારમે જા ઈસી વખત પર.

માહેર—બહોત ખુબ જતા હું અયે મહેરબાં.
ન ગુસ્સા કરો તુંમ યે અયે ઈજ્જાં—(જતા હયે)

ગુલનાર—અરે કોઈ હાજર હયે જલદી તો આ—
(તોકર આતા હયે)

મેરે વો પીસરકો ખુશાકે લેઆ—(જતા હયે)

—0—

(જાપમીકે રંગસે નાકપે-રાહા.)

ગુલનાર—અયે માહેતાબા તુજમે યે મેરા કલામ હયે.
તેરે હુસ્નકા શોહરા જહાં મે તમામ હયે.
લડકા હયે મેરા તેરેપે વો આશકે શયેદા.
ઉસસે કરે તું શાદી યેહી મેરા કાંમ હયે.

ઐર તોરા બાપબી હયે વો રાજ દીલોજંસે.
 ગર રાજ તું જો હો તો વો તોરા ગુલામ હયે.
 ગર તુ કબુલ કરેગી તો હયે નેક કામ યે.
 વરના ઐ તોરે વાસ્તે બસ ઈનતેકાંમ હયે.

—૦—

(ચેહી રાહા.)

માહુતાબાં—અયે માદરે મહેરબાં યે કયેસા કલાંમ હયે
 હકસે જરા હરો કે પુરા યે જો કાંમ હયે—
 તુંમ મા હો મેરી ઐર વો ભાઈ મેરા હયેગા
 ભાઈસે શાદી બહેનકી બીલકુલ હરાંમ હયે—
 દુન્યાંકે લોગ તુમકો યે બદ ખોલીંગે તમાંમ
 ઈસકાતો આપર જાનલો બસ બદખાંજાંમ હયે—
 ઈસ વાસ્તે મયે કહેતી હું અયે મહેરબાં માદર
 અયેસી યે બાતે માહુપે લાના હરાંમ હયે—

—૦—

(દાખલ હોના પીસરે ગુલનાર બે
 તમીજ બદરાઆરકા.)

(બએત.)

સરકા—હયે આદાબ અયે માદરે નેકનામ
 (સલાંમ કરતા હયે.)

અયે જાની મયે જુહકે તુંમકો કરતા સલાંમ
 (પયેરોં યે જુહકતા હયે.)

અરે ભુલસે કી યે મયેને ખતા
 કે પહેલે સલાંમ મયેને માકો કીયા
 અરે બીબી ઐ હો ગઈ મુજસે ખતા
 મોઆફ તુંમ કરો ઈસકો બહેરે ખુદા

મયે પડતા તુમારે એ અપ્પ પાછા હું
 સુંત અયે જાનેમંત મયે યે તુજસે કહું
 કે માદર યે હયે આજ આર કલ નહી
 ઔર અપનેતો રહેના હયે મીલકર ચંદી
 ઇસ પાઈસથા લાજમ મુજેહ નેકનાંમ
 કે થા પહેલે કરના યે તુમકો સલાંમ
 મોઆફ તુંમ કરો યે હયે પેહલીખતા
 કે ફીરકર ન અયેસા કરંગા ભલા.

ગુલનાર—(પાજુ લેજા) અરે અયે પીસર તુજકો કીતના કહુ
 કે તું તો રહા ઇસતરાંહ યું કે યું
 નસીહત મયે કર તુજકો વ્વસ થક ગઈ
 વલે તુજસે યે આહમકી ના ગઈ
 હંમેશાં તું અહેમક કે અહેમક રહા
 ઔર અહેમક તો કયા બલકે ઘઘા રહા.

લડકા—અરે મયે યે અહેમક ઔર ઘઘા હું કયા
 કે તુ બોલતી હયે ઇસતરાંહસે સદા

(માહેતાપાંકો) અયે જાંની એ તુ બોલ કયા ઘઘા હું મયે
 કે ઘઘોકો હુંમ બહોત દેખા હું મયે
 મેરેકોતો હુંમ હયે ન હુંમબાલ હયે
 તો દેખ મેરે પીછે એ કયા હાલ હયે
 મેરી માં જો કહેતી કે ઘઘા હયે તુ
 ભલા દેખ પ્યારી એ ઘઘા મયે હું
 જરા અયે તુ જાંની યે ઇનસાફ કર
 ખતા મેરી હુઈહો તો અપ્પ માફ કર
 મેરી શાંન સૌફતપે કર તુ નજર
 ઘઘા હું યા અહેમક હું અયે નામવર

ઘઘા તુ કહે તો મયે હું યસ ઘઘા
 ગર અહેમક કહે તો મયે અહેમક ભલા
 મેરી માકા કહેના હયે જુઠાં સભી
 તુ કહેવે વોહી હયેગા સચ્ચા સહી

(નોકર આતા હયે.)

નોકર—મહેરખાં મુંતયેગા અયે નેક નાંમ
 અરજ મયે કરતા હું બાદ અજ સલામ
 મહેલમે કીયે શાહને તુમકો યાદ
 ચલો હંમરા મેરે અભી શાદ શાદ

ગુલનાર—(નોકરકો) બહોત અછા ચલતી જરા ઈયેર જા

(સડકેકો) મુંત અયે ફરજદ મેરે જરા દીલ લગા
 યે બીબી હયે તેરી તુ બયેઠ ઈસકે પાસ
 મીઠી મીઠી બાતે તુ કર ઈસકે સાથ

(માહેતાબાકો) તુંબી ઈસકો અપના સમજ કરકે યાર
 અરી કીજ્યો કુચ ખુશાસે પીયાર
 મયે જતીહું શાહને ખુલાયા મુજે
 અરે ફરજદ કયા મયે કહી યે તુજે

—0—

(ચલી જના માદરે ગુલનારકા ઔર ઈજ
 હાર કરના ઈશક પીસરે નાખકારકા.)

(કોત હુસ્નકે ગુલશાંનકા ખડા—રાહા.)

સડકા—કુચ બોલો જરા મુખસે મેરી જાન પીયારી
 મરતા હું તેરે હીજરમે હરઆંન પીયારી—
 મયે આહતા હું તેરેકો તું કેઉ નહી આહતી
 યે ઈસકા સબખ મુજસે કહે ઈસ આંન પીયારી—

(૧)

કયા મુજસે ખતા હોગઈ જો તું હુઈ નારાજ
જો જોલે બજા લાવું જો ફરમાન પીયારી—
મયે હું જો ગુલાંમ તેરા જરા મુજપે નજર રખ
કરતા હું ફીદા તેરેપે દીલજાન પીયારી—
ગર રાજ અગર હોવે તો કુચ દેર નહી હયે
કુચ જોલો જરા મુખસે મહેરબાન પીયારો—

—0—

(ફીતકાર કરના માહિતાખ્યાં નેક અતવારકા,
અપને ખીરાદરે નાખકારપર.)

(બચ્ચેત.)

માહિતાખ્યાં—અયે બદખખત હો દુર ઉલ્લુકી દુમ
નાહક શોર કર યે મચાઈ હયે ધુમ
ચલ હો દુર યહાંસે અરે ખેહયા
તેરો શીકલ મનહસકો દે જલા
કે ખેશક તુ ઘઘા હી મુરદાર હયે
સખી અહેમકોકા તુ સરદાર હયે.

(જતી

લડકા—અરે કયા મયે ઘઘા ઐર મુરદાર હું
ઐર સખ અહેમકોકા મયે સરદાર હું
નહી નહી વો મા મેરી શી ખેશકર
કે ઉસને જના મુજકો ખસ અયેસા કુર

(જતા હયે.)

(૭)

બાબ પહેલા—પરદા દુસરા.

કબર ઘાહા.

(દાખીલ હોના માહેર માહેતામાં ગમ
ખવારકા ઔર બે ફરારહો જારી કરનાં
કબરે માદર ઉપર.)

(સોતા હયે ગલે લગકે—રાહ.)

માહેરે } અફસોસ યે દુખ હમારેપે કયા હાયે પડા હયે
માહેતામાં } હયે હયે અરી માદર.
સરપર યે હમારે ન કોઈ છોટા બડા હયે
હયે હયે અરી માદર.
એ સોતેહો જો કબ્રમે તુમ હંમસે હો ગાફીલ
ઔર હકસે હો શાગીલ.
અબ કુચભી ખ્યાલ તુમહો હમારા ન જરા હયે
હયે હયે અરી માદર.
તુંમ મર ગયે ઔર બાપને કી દુસરી શયાદો
યે હંમપે જફા કી.
ફેર હંમ યે યતીમાપે સીતંમ આંન પડા હયે
હયે હયે અરી માદર.
આ મતરાઈ મા હંમપે કયા કયા જુલમ હયે કરતી
ખાના નહો દેતી.
બીન ખાને કે યે ગમ ફકત અબ ખાના પડા હયે
હયે હયે અરી માદર.
ટુક રહમ કરો બચચોંકી લો અપને બબર તુંમ
તા દુર હોયે ગમ.
કુચ તરસભી અબ દીલમે તુમારે ન રહા હયે
હયે હયે અરી માદર.

(૮)

(બચ્ચોડી બેફારીસે એક બચેક કપ્પરકા
કટકર રહકા દીખાઇ દેના ઓર બેહોરા
હોજના ફરજદે ગમ ખવારકા.)

૩૬—સખર કરો તુંમ બચ્ચો મેરે ધતના ગમ નહી ખાના.
મયે જો તુમકો કહેતી હુંગી ઉસકો જાહેનમે લાનાં.
મેરી કપ્પરપર જાહાડ એક જો ઉગા હુવા હયે જાનાં.
ઉસકે ફલ અળ શામે સહર તુમ દોનો ચુનકર ખાનાં.
સખર શુકર કર હકકી તાઅત દીલસે બજા ફેર લાના.
રહો તુંમ મેરે પાસ હમેશાં કહીં ન ફીર તુમ જાનાં—

(બચ્ચોડો દીવારા દે રહકા ગયેળ હોના
દોના બેકસોંકા હોરામેઆના.)

— ૦ —

બેત.

માહેર—તેરા શુકર હયે ખાલકે ખેતયાજ.
કીયા હંમકો ન્યામતસે તુ સરફરાજ.
કે હંમ ભુક મરતેયે યે ભાઈ બહેન.
કરમસે દીખાયા હમે સુખ ચયેન.

(દોનો ભાઈબહેનકા બહંમ મીલ જાહાડ
પરસે ફલ તોડ ખાના ધતનેમે પીસરે
ગુલનારકા દાખીલ હોના.)

સડકા—બહોત અછછા કહેનેદો માકો ભલા
તુમ ઘરકો ચલો ફેર યે દેખો મજા
તુમ રહેતે હમેશાં યે કપ્પરો ભીતર
ઓર ઈસ જાહાડસે ખાતે ફલ તોડ કર
અભી જાકે કહેતાહું માંસે યે ચલ
વગર નધતો મેરેકો દો એક ફલ.

— ૦ —

(૯)

(મારને જનના માહેરકા ખીસરે ગુલનારકો
ઔર ભાગ જનના હિસ નાખકારકા.)

(દિઓ દિઓ વો મરી જનની-ગદા.)

માહેર—અરે યે મુજ અખખસ હયે હયે કહાંસે આયા હયે
ઈસને અપના પતાયહાંપે કયેસા પાયા હયે
એ જો આયા ભુત પલીદ યા જનકા સાયા હયે
યા અજાજલને એ મુરત ઈસકી ખનાયા હયે
હયે હયે ઈસ મુજકો અલ્લાહ કહાંપે લાયા હયે
અખતો અપની અજલને આકે મોહ દીખલાયા હયે
ઈસ કુંમખખતને હયે હયે બહેના બહોત સતાયા હયે
અખતો અપને ભાગો યહાંસે ગજબ યે આયા હયે—
(જતે હયે.)

ખાખ પહેલા—પરદા તીસરા.

દીવાંખાનાં.

(દાખીલ હોના ગુલનારકા દોનો ભાઈ
બહેનકે લીયે રસક કરતે.)

(પા લાગુ કર જોડી.)

મા. ગુલનાર—મોરો જ ધભરાવે ભલા મોહિ યે યાદ આવે
ફરજદ મોરા દોન રયેત યારો અછછાહી અછછા ખાવે
લેકીન હમેશાં સુકત લકડી હિસકા બદન હોતા જાવે
યે સૌતનીયાકી લડકી વો લડકા ખાના નહી કુચ ખાવે
લેકીન વો હર વખત તાજે બ તાજે હોકર ફુલત જાવે
કલોકો અગર હિસકા ખાપ મરેગા યેતો નહી ગાદો પાવે
લેકીન વો લડકા જો માહેર હયે ખેશક વોહી તખત પાવે

(૧૦)

ધસિકે સખખસે યે ભાઈ બહુનેકો કોઈ શખસ અયેસા
 મીલ જાવે
 ઉસકેહી હાથસે ધનિકો મરવાવું તખ યે જીયા મુખ પાવે
 (લડકા આતા હયે.)

—૦—

(લટકેનસે હમ જાતે જંગપર-રાહા.)

લડકા—સુન લે માદર ખાત યે મેરી કાંન લગાકે તુ જટપટ
 નહી તો મયે યે ભુલજતા સુન સુન સુન સુન સુન ચટપટ
 આજ ગયાથા ગોરથામે દેખા હું વહાં એક ખટપટ
 ભાઈ બહુન વો દોનો વહાંપે બથેકે હયે મીલકે લટપટ
 ચેક કપરકે જહાડ પરસે મેવા ખાતે હયે ગટગટ
 ઓર ખાતે કરતે દોનો આપસમે મીલકર પટપટ

—૦—

ખેત.

ગુલનાર—નીકલ ક્યા લગાઈ યે પટપટ હયે તુ
 હુવા ક્યા તેરેકો યે અયેસા જુનું
 જુનું દીન દીન ગુજરતે તુ હોતા બરા
 મીસલ બેલ બનતા યા બનતા ઘઘા
 નહી અકલ આનો તેરેકો જરી
 કે અહેમક તુજે દેખની હરઘરી
 નીકલ સાંમનેસે મેરે દુર હો
 ગયા હયે તુ બસ અપની યે અકલ ખો

લડકા—અરે ક્યા યે કુંમબજતી આઈ મેરી
 કે માદરબી મુજકો ન રખતી ખડી
 શકલ દેખ મેરી હંકાતી હયે દુર
 કે શાયદ કે મયે હો ગયા બે શહુર

અરે હાથે અપતો મયે લાચાર હું
કે જયેસા જની તું મયે વયેસા તો હું—(જતા હયે.)

ગુલનાર—અરે કોઈ હયે જલદ આવે ઈધર—(નોકર આતા હયે)
કે શાહકો પુલાલા યહાં જુદતર—(નોકર જતા હયે)
મેરે દીલકો હરગીજ ન હોવેગા અયેન
કે જખતક હયે જુદા યે ભાઈ બહુન
અબ જુદગી મુજકો લગતી જખુન
કે ઈનકા ન દેખુંગી જખતક કે ખુંન
અબ શાહસે મયે કર કુચ હીલા મકર
કઠાવું કોસી તૌરસે વો શજર
જો હયે ઈનકી માકે કબરકે ઉપર
કે ફૂલ જસકે ખાતે યે શામો સહર
કે જખ તક શજર વો કઠાવું નહી
વહાં તક મયે સુખ અયેન પાવું નહી

(દાખીલ હોના શાહે આલીવિકારકા ઔર
ફરેખકર ખીમાર હોજનના રાની
ગુલનાર મકકારકા.)

ખાદશાહ—અરે ખયેર હયે જલદ ખોલ અપસો તું—
કે ખેવખત મુજકો પુલાયા હયે કેઊં

ગુલનાર—સખખ યે પુલાનેકા સુનીયે જનાખ
મેરે સરમે હયે દરદ બસ ખેહીસાખ
ઈસી દરદસે મયે યે ખેઅયેન હું
નીહાયેત યે હયે દરદ મયે ક્યા કરું

ખાદશાહ—ઈલાજ ઈસકા કીસસે કરાવાયા નહી
કે સરકો પકડ ફૂકત બયેહો યહી
યહી બયેહો ક્યા અછછા હો જાએગા
ખીના દારૂં દુખ ક્યા યે ખો જાયેગા

હજારો હયે નૌકર હકીમો તખીય
કીસીકો પ્યુલાલેનાથા અંત કરીય
વો દેખ હાત તુમકો નો દેતા દવા
ઉસી વખત પાતે તુંમ ઉસ્સે શકુ

ગુલનાર—જહાં યેક નજુમીકો પ્યુલવાઈથી
ઉસે હાથ મયે અપના દીખલાઈથી
ઉસને યેક ખતાઈ હયે મુજકો દવા
મુન યે આપ ઉસકો જરા દીલ લગા
કે હયે આપકી ઔરતકી નો વો કપર
ઉસી કપરકે ઉપર હયે યેક રાજર
ઉસી જહાડકી જડકો મંગવાઈયે
રહમ ઈતના મુજપે જરા ખાઈયે
કે તા ઉસકો ઘસ અપને સરકો લગાઉ
તુફયેલ આપકે મયે શકુ ઉસ્સે પાકુ

ખાદશાહા—અરે ઓ સીપાઈ તુ અપ્પ જલદ જા
કે ઉસ જહાડકો કાઠ જડ ઉસકી લા—(એક નૌકર
જાતા હયે—દુસરા આકે શાહાકો કુચ કહેતા હયે)

(ગજલ—સારંગ.)

ખાદશાહા—જાતા હું અપ્પતો દીલ યે મેરા ખેકાર હયે
યેક દુશમન સાથ આજ મેરા કાર જાર હયે
આયા હયે લડને વાસ્તે મેરે સે એક ગનીમ
મોરચા લગા ખડાવો મેરા ઈંતેજાર હયે
લશકર ખડા અદુકે મુકાબીલમે રૂખર
હથીયારબંદ વહાંપે લડાઈ તૈયાર હયે

(૧૩)

ઈસીયે મયે અપ્પ જાતા હું તું ફીકર કુચ ન કર
બાદ અજ કૃતકે આતું યે મેરા કરાર હયે

(ચલે જાના રાહે નામદારકા ગુલના-
રને તાલીબજા ખુજાના જલ્લાદ
હપ્પશીયે ખુખારકા.)

(સમજ મન સમજાને-રાહા-મેરવી.)

ગુલનાર—સુંત અયે હપ્પશી યે બાત મેરી આ ઈધર તું

જો મયે કહેતીહું યે કાર કર તું—

વો દો બચ્ચોકો જંગલમે લેજા વહાપે ઈનકો જુપેહ
જાકે કર તું

ઔર ઈનકા લહુ મુજકો લાદે ઈતની કર અપ્પ યે મુજપે
મહેર તું—

ગર તુ ખુંત ઈનકા લાદેવે મુજકો તપ્પ તુ પાવે જરોમાલ
ગૌહરકો

ગર ના યે કામ તુ મેરા કરેગા નાહી દેખેગા અપના યે
સર તું—

(ચલી જાના હુકમ દે રાની બદલવા-
સકા ઔર ગમખાના હપ્પશીયે
નેક ફયાસકા.)

ખેત.

હપ્પશી—અજાપ્પ હયે યે ઈસ ફલકે કજરકા ઠંગ

કંહી તૌરકે યે બદલતા હયે રંગ

નહી ચેક તૌર ઈસને કીસકો રખા

કંહી તૌર કુચ ઔર કંહી તૌર કયા

હંમેશાં નહી કોઈ રહેતા મુખી

કભી હયે મુખી તો કભી હયે દુખી

કે ચેક રોજ કયા વખત ઇનકાલી થા
અજબ આજ હયે ચેલી દીન પુર જકા
ઈસો ફતકસે મેયેલી લાચાર હું
અરે હાયે અફસોસ મયે કયા કરું. (જતા હયે.)

બાબ પહેલા—પરદા ચોયા.

(દાખીલ હોના રામશીર બકફ હામશી
વ માહેર માહેતાબાંકા દરાતે
પુરખતરમે.)

માહેર માહા—હુંમ રંજો ગંમ કહાં તક ખાનાં
હયે બહેનર ઈસે મરજનાં—

માહેર—કયા યે અબ હયે દેખતા લે તુ હમારી જાનં
અપની જંગમકા યહાં બજ લેઆ ફરમાનં
યે દુખસે તો હયે બચજનાં—

હામશી—હરગીજ મુજસે ચેતો નહીરે હોગા કાંમ
ગર તુમકો મયે માફ કયા હો મેરા અંજામ
હયે હકકો મોહ દીખલાના

માહેતાબાં—દુખ યે સહેતે સેહેતે હંમતો હુવે લાચાર
અયેસે જાનેસે લજા મરના હયે ઈસ હાર
સમજ અયે હામશી તુ દાના

હામશી—હુજજત મુજસે મત કરો અયે બચચો જાનહાર
ગુલાંમ તુમારા મયે હું તુમ હો મેરે સરદાર
સમજ યે મુજસે તુમ લેના—

માહેર—જહાં હુવા દુરામન હમારા તુમ તો હો ગમખાર
બસ અબ હંમકો માર તું નીકાલ યે તલવાર
નહી દુખમે હમકો જાનાં—

હુબ્બશી—મયેતો તુમકો કભી ન માંડું અયે બરચો જીનહાર
વારતો ખુદાકે મેરેસે ન કરો તકશાર
મેરા તુમ માનો જરા કહેનાં—

માહેતાખાં—દુખકે દરીયાસે હમે બહરે ખુદા તુ કાહાડ
નીકાલકે શંમશીરકો ગરદન હમારી માર
યે દુખમે મુશકીલ હયે રહેનાં

હુબ્બશી—સુખ દુખકા જોડા હયે સદા ન રહેતા સુખ
કભી સુખ હોતા હયે કભી જો હોતા દુખ
દુખમે હયેગા સખર કરના—

માહેડું—સખર હમારા ગયા હયે કરે અબ્બ કયા હયે હાથ
હંમપે સીતમકા દીન રેયત ખરસ રહા ખરસાત.
અરે યે હયે હયે કયા કરનાં—

—૦—

(મરનેપે તૈયારહો જીંદગરના દોનો ખુ-
સતા હાજકા આર ઉને સમજકે
શાકના હુબ્બશીયે નેક શાખકા).

(હાર કુત્તાર-રાહ).

હુબ્બશી—મયેતો ન તુમકો માંડુંગા જીનહાર જાનસે,
મુજકો હયે આખીર કાંમ મેરે દીન ઇમાનસે.
ગર તુમકો મયે જો માંડું તો કયા કાયેદા મુજે,
ખેશક યે હોગા કાલા મેરા મુહ જહાંનસે.
મયેને નીમક તુમારા જો ખાયા હયે જાનમન,
ઉસકો હજાલ કડુંગા સુંતો તુમ યે કાંનસે.
આહોતો મુજકો મારો વ લેકીન ન માંડું મયે,
કુરખાંન હું તુમારેપે મયે દોલોજાંનસે.
અબ્બ આહો તુંમ વહાંપે ચલે જવો દોનો જાન,
લેકીન ફેર યે શહરેમે ન આઈયો તુમ આંનસે.

મયેલી યહાંસે લેકે દોઢ જાનવરકા ખુંત,
 બેગમદો દેકે કહેનાહું યે દેખો ધ્યાનસે,
 લાયાહું મયે યે લાહું તુમારેહી બચ્ચાંકાં,
 અયેસા કહુંગા જાકે યે અપની જાપાનસે.
 જાવો સલામ અલેકે હયે ઐર ખુશ રહો મુદામ,
 યેહી દોવા મયે કરતાહું હકે ઇજ્જાનસે.

(દીલસા દે જાના હાશીયે નેક અ-
 દાયાકા વ શુકર ગુજારી કરના
 દોનો પુરતઅપકા).

(જગત જીવનાં-રાહા).

માહે૦ માહા૦—શુકર યા ખુદા તેરા હંમ બજા
 કેઠો ન લાવે અબ દીલસે ઇસ જગા
 આઈથી કજા હંમપે ખરમલા
 તુને કર કરંમ બચા હમે લોયા
 તુજબીના નહી હમારા કોઈ કંહી
 અયે ખાલાકે ખુદા તુર્ક હયે સદા

(દુરસે હીરનોંકા દીખાઈ દેના જીરપે
 માહેરને ખરાયે શીકારકા કરદ
 કરનાં).

(મુસદ્દસ).

માહેર—અયે બહેન દેખ સાંમને વો કયા શીકાર હયે
 વાહવા શુકરે ખુદા વો કયા કારદેગાર હયે
 અબ ભુકસે યે દીલતો મેરા બેકશાર હયે
 ઇસવાસ્તે કરૂં યે શીકાર નેક કાર હયે

માહેતાબાં—અયે ભાઈ મારનેકા ઈસે કસદ મત કરે
 લીલાહ ઈસકો જનેદો જતાહી છોડદો
 અલ્લા જો રહીમ હયે ઉસને યે કર રહુંમ
 ભેજયે લુકમા પાકીજા કર ઉસને યે કરુંમ
 હકને યે જાંત અપની બચાઈ શુકર કરે
 જૈસી હયે અપની જાંત વયેસી ઈસકીબી સુનો
 ખાનેકા અયે ભાઈ તુમકો શકવા ન ચાહીયે
 ઉસ રાજેકો રહીમકા બસતકવા ચાહીયે

માહેરૂ—અયે ખેહન ઈસ રાજેકો રહીમને ભેજ
 અપનેહો વાસ્તે કે યે હયે પાકીજાગીજા
 હયેગા હલાલ ખાનાં શરીયતમે યે રવા
 કીસવારતે તુમ રોકતેહો મેરા હાથ આ
 જો રૂબરૂ એ અપને યહાં ચલકે આયા હયે
 અલ્લાહને અપને વાસ્તે ઈસકો ભેજયા હયે

માહેતાબાં—અયે ભાઈ યે ખેજ હયે તુમારા ખ્યાલ અબ
 ઈસકા સુનો તુમ હાલ યે મેય કહેનો તુમકો સબ
 કીસમતમે ઘાંસ ઈસકે લોખખી હોગો ઈસ સબબ
 આયા હયે ચરતા ચરતા નહીતો યે આવે કબ
 ખાવો રહુંમ તુંમ ઈસપેકે યે જાંતદાર હયે
 રોજકા અપને માલીક વોહી કીરદેગાર હયે.

માહેરૂ—સચ હયે કે માલક રોજકા વો મહેરબાંત હયે
 ઉસકાહી અપને બંદુપે યેહી ફરમાંત હયે
 સેયદુલ બાહાર વો બરર યેહી સચ કુરાંત હયે
 સચ માંત તુ યે પ્યાતકો ગરચે ઈમાન હયે

(૧૮)

ઈસવાસ્તે મયે ઈસકો યહાં અપતો મારંગા
ઔર લુકકી યે આગ મયે અપની યુજવુંગા

(જના માહેરકા કસદે શીકારકો ઔર
મારકે લાના એક હીરન લામારકો).

(તુબ્બીન સૈયા-રાહા.)

માહેર—આતશ અપ મયે કહાંસે ભલા લાવુંરે
આતશકા મીલના મુશકીલ હયે ઈસજન—
ઈસકા પતા કહાં પાવુંરે—
અયે બહેન યહાંપે દેયરો જરા તુંમ—
આગ મયે યહાંસે લે આવુંરે—

માહેતાબ્યાં—અયે ભાઈ તનહા મુજકો ન છોરો—
સંગ અપને તુંમ લેજવોરે—

માહેર—અયે બહેન યહાં હયે નજદીક આતશ
દેખો અભી દૌર મયે લાવુંરે—

માહેતાબ્યાં—અછછ અયે ભાઈ જલદી તુંમ આવો
પાત મયે યે તુમકો મુનાવુંરે—

(જના માહેરકા ખરાયે તાલાશે આ-
તશકો ઔર અફસોસ કરના માહે-
તાબ્યાંકા હીરન દેખ જમાનેકે
અલનપર).

(૩૬ બદનમે હયે તપા-રાહા.)

માહેતાબ્યાં—લાઈથી યે કજ તુજે જો આ યહાંપે મરગયા
હયે હયે અજલકે હાથસે કોઈ ન આકે ફીરગયા

(૧૯)

જીસકી નહોતી હયે કજી મરતા નહી વો કીસ વજી
ગરજે વો મોહમે રોરકે આકે કભી નો પડગયા
કયા દંમકા યે બરોસા હયે માલુમ ઘડીકી નહી ખખર
યેક દંમમે ઉસકાં દંમ અભી હયે હયે નીકલ કીધર ગયા
જયેસા કે તુમરા યહાં વયેસી મરેગી સખ જહાં
દેખા યે તુમને દોસ્તો યેકદંમમે યે ગુજર ગયા
યેકરોજ ઈસતરાંહસેભી હરયેક મરહી જાઈગે
હોગા ખુશી વોહીજો રાખસ હાથશે અપને કર ગયા

(એક અજઘ્ઘાંકા આનકે માહે-
તાળાંકો ડસના).

(દંમપે કચેસી હુઈ-રાહ).

હાયે હાયે મોકો સાંપ ડસા-ડસારે અપતો હુઈ મયે ખેહાલ.
તંનહા યાંહાંપે કયા રે કરૂં —
ભાઈ ગયા હયે આતશ લેને-મયે રોરોકે હાયેરે મરૂં-મરૂંરે

(માહેતાળાંકા તલમલાના જીસસે ખેતી-
ખાંન દોડીનીઆકા અપને અક-
સરકે સંમ આનાં).

સખ—એ કયા હયે ઈસકો કયા હયે ઈસકો કયા હયે—
ઓ યાર-જો યે તડપ રહો નાદાંન
શાયદ ઈસકો કાઘ હયે વો સાંપ જો આ ઈસઆંન

૧ લા—અખ કુચ ઈસકા ઈલાજ યહાંપે કરનાં
ઓ યાર—કે ઈસકા જન ખચાના હયે
ઔર કજીકે પંજેમેસે ઈસકો છુડાના હયે

અકસર—જહોર મોહરા પાસ મેરે હયે સુંનલો

ઓ યાર—મુજે યે ધીસકે લગાના હયે
ફજલે ખુદાસે અજલકે મોહસે ઈસકે બચાના હયે

(મોહરા ધીસકે લગાના અફગરકા ઓર
હોરામે આના મોહતાબા માહાજુ
આતીરકા).

મુહુલ—ચલ હેન અમ તુ ખવાબે અદમસે ખેદાર
કેજા સોતી હયે તું મરત યહાં હો સરસાર
ઓ યાર—ચલ ઉઠ ખોલ જરા દોલ જાન—શાયદ૦

મોહતાબા—અરે યહાં મયે સોતીથો ઈસ જાપર
ઓ યાર—મુજે કયું તુમને ઉઘાયા હયે
મેરે બદનસે કાહેકો તુંમ હાથ લગાયા હયે

સખ—જેયે તુમકો સાંપ યહાં થા કાઠા
ઓ યાર—મોહોરા ઉસપે લગાયા હયે
ઓર તુમારા જાન યહાંપે હંમને બચાયા હયે
મુહુલ—હમને તો કી હયે તુમસે યહાં ભલાઈ
કયા તુમારે દોલમે બદી યે ઉલટી આઈ
ઓ યાર—સમજકે કેજા તુમ હુવે અંતજાન—શાયદ૦

મોહતાબા—હાં ખેશક મુજકો સાંપ હસાથા યહાંપે
ઓ યાર—કયા તુમને દવા લગાઈ હયે
ઉસી દવાસે મયેને ય કયા શકા ને પાઈ હયે
તખતો તુમારા મુજપે હુવા હયે અહેશાંત
ઓ યાર તુમને મુજે બચાઈ હયે
તુમારો ખેશક મુજપે ચેતો બરી ભલાઈ હયે
મુહુલ—તુમ કહો કહાં કંહી દેખા મેરા ભાઈ.
કયા જાનું મયે કે ઉસપે બલા કયા આઈ
ઓ યાર—ઉસખીન હું મયે હયેરાંન—શાયદ૦

સખ—હંમને તુમારા ભાઈ કહીં નહી દેખા
ઓ યાર—જખસે યહાંપે આયે હયે
ફકત તડપતે યહાંપે હંમને તુમકો પાયે હયે

અફસર—અખ જલદ હમારે ઘરેયો યહાંસે ચલોયે
ઓ યાર—ખસ હંમ તુમકો લેજતે હયે
વહાં તુમારે ભાઈકોભી લા મોલાતે હયે

સખ—જુહુલ — તુમ ચલો હમારે સાથ યહાંસે જતે
ઐર ખીદમત તુમારી દીલસે ખજ હમ લાવે
ઓ યાર—ન હો તુંમ યહાં અખ હયેરાન—શાયેદ૦

(લેજના અખને હમારા અફસરે
દહેફાંનકા માહેતાખાંકો.)

ખાખ પહેલા—પરદા પાંચવા.

(માહેરકા રાહા બુલજનનેકે ખાયસ ખહેનકે
ફેરાકમે ખરાયે તાજારામે બટકનાં.)

(મુજસાન કોઈ જહાંગે-રાહા.)

માહેર—રસ્તા હો બુલકરેકે ઈસ જ કહાં મયે આયા
યે રાહા તો વો નહો હયે જસ રાહાસે થા મયે આયા
ઉસ જ વો ખહેન મેરા રસ્તાહો દેખતી હોગી
જંગલકે અંદર હયે હયે મયે કયા કરે ખુદાયા
ગરદીશને મુજકો આખીર એ લે કહાંપે આઈ
ઐર યે ફેરાક ખહેનકા ઈસને અરે દીખાયા

(૨૨)

અપ કીસે જાકે પુછું અયેસા હયે કૌન માહેર
મુજકો એ અપ બતાવે રસ્તા જાં મયે ભુલાયા

(કર્ક સીપાઈયાંકા દાખીલ હોનાં.)

(કાલીચટા-રાહા.)

સખ સીપાઈ—અલો સંગ હમારે જાંશાં, અપ તુંમયે શહેરકે દરમ્યાં
માહેર—કહાં મુજકો તુંમ લેજાતે કયા મેરેસે હોં અપાતે
સખ—હંમ ઈસ પાઠસ લેજાતે—તુમે તખ્તપે જાં બીઠજાતે

બુહુલ—સુતો યહાંકા હયે રસમો રાહા

ગર યહાંકા મર જાવે શાહા

જો શખસકે આવે સુખહા

હંમ ઉસકો લેજા ઉસ વખત—ખયેલ ખરતખત—

કરે હયે સુલતાં—હંમ તુમે

ખાખ પહેલા—પરદા છઠા.

(દાખીલ હોના માહેતાખાંકા ઓર ધજા
હાર કરના કીરકે બાઈકા.)

(૬૬ જગમે-રાહા.)

માહેતાખાં—કર મુશકીલ હલ અપ મેરી

તુ હયેગા પાક પરવરદીગાર—કર૦

તુજખીન મેરા કોઈ નહો હયે

અખતો યહાં મયે હુઈ હું બીચારી—હયેગા૦

(દાખીલ હોના અફસરે દહેકાનકા ઓર
આગ્રહ કરના અપના ગુલીમ
ધરાકએ રાયેતાનકા.)

મુખમમસ

અફસર—તુ ગમ ન ખા અયે જાંન મયે ગમખાર હું તેરા
એ કુંદમે ઉલકૂતમે ગીરકૂનાર હું તેરા

તુ જનંતે હરવખત તલખગાર હું તેરા
 યે કહેતા જાણાંસે કે મયે દીલદાર હું તેરા
 યેક જોસા મુજે દે કે મયે ખસ યાર હું તેરા

માહેતાખાં—કયા બકતેહો જાણાંસે જરા સોચ કરો તુંમ
 કુચ ખોડસે અલગાહેકે ઈસ વખત રો તુમ
 ખસ જાવો ચલો દુર યહાંસે અખ ટલો તુમ
 બેહુદો હુંદી ખાતે જાણાંસે ન કહો તુંમ
 વલગાહ મેરે ખાપ હો ખસ જાવો ચલો તુંમ

અફસર—તેરેપે મેરી જનંતે યે કુરખાંત કરંગા
 જો તુ કહેગી કાંમ વો હરખાંત કરંગા
 સદકા તેરે ઉપરસે મેરી જનંતે કરંગા
 તેરંકો કબી મયે ન પરેશાંત કરંગા
 દીનરાત તેરે દીલકો મયે શાદાંત કરંગા

માહેતાખાં—ખેશક જો તુ હયે પાસ મેરે ભાઈ ખરાખર
 કહેતીહું મયે યેક ખાર તુજે આહ જતાકર
 હરવખત મેરેપર તુ નજર નેક રખાકર
 ઈસતરાંહકી ખાતે ન જાણાંસે તુ કહાકર
 ગર ખોડ ખુદાકા હોતો ખસ તોખા કીયાકર

અફસર—અફસોસ ઈસતરાંહસે ન હરગીજ સુના મુજે
 ખાતોસે અપને જનંતે ન હરગીજ ઉડા મુજે
 તેરેહી ઈશકને અરે અખતર કીયા મુજે
 મીસલે ગુલામ અપના સમજકે જરા મુજે
 યેકખાર અપને સીનેસે ઈસ વખત લગા મુજે

માહેતાખાં—ખેકસો ઈસતરાંહસે સતાના ન આહીયે
 યે દીલ જલુકો હાયે જલાના ન આહીયે
 નેકાકું ખાતે બદ યે સુનાના ન આહીયે

(૨૪)

હર શખશપે આંખ અપની ફીરાના ન ચાહીયે
હમ દુખ જદુંકો આહ દુખાના ન ચાહીયે

—0—

બેત.

અફસર—દુખાતા નહી મયે તુજે અયે ધ્યારી
મુજેભી તુ ઈતના યહાં મત દુખારો
મેરેપરભી તુ અખ જરા દુક રહુંમ ખા
તેરેપર હુવા હું દીલોનંસે શયેદા
ન ઈતના મેરેકો ધ્યારી સતા તુ
ગલેસે જરા અખ યે અપને લગા તુ

માહુતાબ્યાં—અયે તુજ નર ખડા તુતો પદકાર હયે
સદા તુજપે ખાલીકકા ફીટકાર હયે
હરાંમો ઔર જાની તુ હયે નાખકાર
અલ હો દુર વરન કરૂંગી પુકાર

અફસર—અરે શોર મત કર યહાં તુ અભી
નહીતો તેરા અખ નીકાલુંગા છ

માહુતાબ્યાં—અરે દુરહો કયા કરેગા સો તુ
તેરે યે રાનેસે નહી મયે હરૂં
ખગુઅરજ અજલકે નહી મયે મરૂં
વ લેકીન ફજહત તેરેકો કરૂં

અફસર—અરે દેખ કહેતા હું તુ માન લે
નહી તો યેહી પાત અખ જાનલે

(૨૫)

અભી વરન તેરા કરુંગા મયે ખુંન
કે હોગી નીહાયેત યહાં તુ જાવુંન

(માહેતાખાંપર દસ્તદરાજી કરને આહાતા
અફસરે નાખકારકા ઔર શોરો
શુલ મઆના મહેતાખાં નેકઅત-
વારકા.)

માહેતાખાં—અરે કોઈ દૌરો બચાવો મુજે
ઈસ મુજ્જસે અબ કોઈ છુડાવો મુજે

(દાખીલ હોના શોરો બકોર સુંન લોકો-
કે હમરા ચેક ખુડીયા કુટનીકા ઔર
રૈકના ઉસ અફસરે નાખકારકો.)

(છોડી ખામનકી-રાહા).

સખ લોગ—બોલો સાહેબ જરારે બોલો સાહેબ જરા
તુમ કેહો ઈસપે હુવે હો ખફા—

અફસર—યે લજાડી બદનદ મેરા કહા નહી કરતી
ઔર ને કુચ્છ કહેતાહું તો સાંમી હયે લડતી—
છોડો દેખો ઈસકો મયે જસે મારુંગા
યાતો ઈસકો મેરે ઘરસે બાહરે કાહુંગા

માહેતાખાં—ચલ મુવે તુ અપને મુહસે લાફ ન ઈતની માર
તુતો હયે યે જુઠા મુવા બદનજરી બદકાર

અફસર—ચલ રંડી જાખાંન મત કર નહીતો ડાહું માર

માહેતાખાં—તુ કયા મુજકો મારેગા અયે મુજ્જ બદકાર

સખ—સમજો સમજો તુમ યે દોનો મત કરો લડાઈ

અફસર—મેરાતો કુચ્છ બાંક નહી હયે દેખો તુમ સખ બાઈ

મુખમમસ.

કુટની—હસ્તમે યેકતા હયે યે લગીરી અજુને આશકાર
 મીસલયે ખુરશીદસી ઈસકી પીસાની હયે શોયાર
 ઈસકો ગર મયે મોલ લઉ તો કયા હો ફેર મેરી બહાર
 દેખેગા નો શખ્સ ઈસકો હોગા વો જીસે નીસાર
 બાખત ખુલ જાવેગા મેરા હો ખુશી લયેલો નેહાર

(બચ્ચત).

નો સુંતતી નહી હયે યે તેરા કહા
 તો કયા હયે ખ્યાલ તેરા મુઝકો બતા
 અગર બેચતા હયે તો લેતી હું મયે
 વો કીમત તુજે આજ દેતી હું મયે
 કે નો તુંને દે કીમત ઈસકો લીયા
 ઉસી મોજબ મયે દેતી હું બરમલા

અફસર—મયે પાંચ હજાર ઈસકી કીમત દીયા
 બડે એક તુજનારસે હયે લીયા
 અગર તુજકો લેનેકી હયે આરજુ
 તો દે પાંચ હજાર રૂપીયા ઈસ વખત તું

કુટની—બહોત અછછા લે રૂપીયા યે પાંચ હજાર
 ચલ અબ બલદ હોજા યહાંસે ફરાર

(કુટનીસે રૂચલ માહેતાબાંકો ઉસાકે
 સુપુરદ કરકે અફસરકા જાતા વ
 કુટનીકા માહેતાબાંકો લેજાતાં.)

બાળ પહેલા—પરદા સાતવા.

મહેલ.

(દાખીલ હોના માહેરકા બાદશાહી
લીખાસમે ઔર શુકુરગુનરી ક-
રના બખ્ત ખુલ જાનેકા).

(સાહાબુદ્દો હુડન-રાહ—બૈરવી.)

રામશાગર—રખે દાયમ તુમે હક સુખહાં
માંગત હયે હુંમ યેહી દોવાયાં
રહો સદા તુમ જીશાં—
તાજ ઔર તખ્ત કાયમ રહે સખ
સદા રહો તુમ શાદાં—

(દુરસે આચે સાકી-રાહ.)

માહેર—શુકર તેરા કરતા હું અયે ખાલીકે સુખહાંન મયે
દેખ યે કુદરતકે તેરી હોરહા હયેરાંન મયે
યેકદંમમે કયાહી કયા તુને કીયા પરવરદીગાર
થા અભી કંગાલ ઔર અખતો હુવા સુલતાંન મયે
આહે તુ શાહકો કરે યેક પલમે મીસલે ફકીર
ઔર ફકીરકો આહેતો શાહા કરે યેક આંન મયે
દરદો ગમ સખ દુર મેરા હોગયા હયે યા ખુદા
ફકતહી ગમ બહેનકા બાકી રહા દીલજાંન મયે
અયે અહેલેકારો જલદી જાવો તુમ મીલકે તમામ—

(દાખીલ હોના અહેલેકારોકા).

હુંડો ખાહરકો મેરે તુંમ જંગલો મયેદાંન મયે
જાહડકે નીચે વો મેરી બહેન બયેદી હોયેગી
જલદ અખ તુંમ હુંડકર લાવો ઉસે ઈસ આંન મયે—

(જાના અહેલકારોકા! ખરાયેતાબાસ માહેતાબાંકે).

બાબુ દુસરા—પરદા પહેલા.

(કૂટનીકે મકાનમે મુજરેકી તૈયારી
જહાં હરદોમકે તમારાળીન બચેડે
હયે માહેતાળાં કનચનીકે બેસમે
ગાના ગાતી હયે).

(ક્યા કમાં અબરને-રાહ).

માહેતાળાં—જોફસે હકકે હરે સાહેબો હરઆંત તુમે
ફાની દુન્યામે નાહો ઇસતરાંહ અંનજાંત તુમે
મોસલે હયેવાંકે તુંમ મત બનો અયે નાદાનો
નેક ઔર બદકી યહાં કુચ કરે પયેછાંત તુમે
જો હલાલ ઔર હરાંમકો નહી જાને ઇનસાંન
ઉસકો શયેતાંન સબી જાનો હર એક આંત તુમે
ક્યા જાનાં કાફેકા બદહાલ હશરમે હોગા
હયે લેખા દેખો કીતાબુમે યે ફરમાન તુમે
કરનેકો અંન્દગી આયેહો યે કાહબાકે ઘર
વાહ વાહ ખુબ હો અયે યારો મુસલમાંન તુમે

(માહેતાળાં સબોકો નસીહત કરતી હયે
જુસ્સે સબ તોખાહ કર ચલે જાતે
હયે માહેમુનીર બચેકા રહેતા હયે).

(મોરા સૈયા કરે ચતરાઈરે-રાહ).

માહેમુનીર—નાજો અદાયે મોરે મન લાઈરે
મન લાઈ ખીરમાઈ મોહે કીની સૌદાઈ
હારી હારીરે. ફંદા હારી કંઠન મોપે
કયેદી પ્રીતકા મોકો અપના બનાઈ—નાજો

બેત.

અયે મામા દીલ મેરા હુવા ઇસપર નીસાર આજ
શબ બાશી મેરે સંગ કરે યે ગુલઝોબનર આજ

હદીયેકી તરાંહ જીતનાભી તું માગે માલોજર
મયે ઉતના તુજો દુંગા હરગીજ ખોડ ના કર
ખામોશ રહેનેસે તેરે મુજો હુવા અજબ
દેઠાં તુ જવાબ દેતી નહી ઈસકા ક્યા સખબ

મુસદ્દસ.

કુટની—ક્યા ઈસ સવાલકા મયે ભલા દું તુજે જવાબ
યે કોલ જરરા તેરા હયે ઔર આહે અફતાબ
હયે પાક અસમત આલમમે ઔરત યે ઈનતેખાબ
તુજસે બહોતને આહે ઈસે કરનેદો ખરાબ
યે ગુલતો દેખનેમે બહોત રંગદાર હયે
પરશમાંભી ન બુલબુલોસે ઈસકો કાર હયે

માહેમુનીર—હયે ગલનકે ગુલદો બુલબુલકા નહી હોતા ખ્યાલ
લેકે ઈશક યે ગુલમે બુલબુલ કરે કુચ પયેદા કમાલ
સમજત તું અછી તરાંહસે તો અભી હોગા વહેસાલ
જરકી દે લાલુચ કે માલુમ હયે તુજો મેરા હાલ
મયે વજરે ખુશમીયરકા સાહેબખદા હું અજબ
શાહોકે મોનીન્દ મેરે ઘરમે હયે હરએક ચીજ

કુટની—મયેતો સમજહા સમજહા કે હારીહું અબ સમજહા લે તું
જતી હું મયે દોનો તંનહાં હોકે કરના ગુફતયુ (જતી હૈ)

— ૦ —

(નંદાજીકો લાલા મોરો—રાહા.)

માહેમુનીર—જ્યા તુજપર વારા મયેને જ્યા તુજપર વારા
આ મેરી માહા પારા મયેને—
ખેટા અમીરકા હું પર ચેરા તેરા બનું ગર આજકી રાત
સંગ જો તોરે ચુખરા મયેને—
પહેલુ કરે ગરમ મેરા તો કરૂ સદકે તુજપે ઈતના જર
જને તક હો સહારા મયેને—

— ૦ —

(સજનકે હાથ પંખા-રાહા.)

માહેતાખાં—હયે મુશકીલ સાથ હોના અયે ગયાની
ખસલત છોડ રાયેતાંની
ખોજત હયે યે ધુનાહકા ભારી ફૂંકદે સરસે મેરે યાર
આસાન હોતા હશરકી રાહા દેખે જનનતકા ગુલજર
હયા કુચ કર અગર હયે ઈમાંની—
દુર હરાંમ આંખોસે કરદે પાક તું કરદે અપની નજર
જસ હોજમે હો ગંદા પાની ખાકસે ઉસકો ભર
નજસ મત હો હયે ઇસમે નાદાની—

—૦—

(બલોરે પંચમાપે-રાહા.)

માહેમુનીર—ચલોરે ખુખ થેતો કરદારે શાદી
ફીરતો હરાંમસે પાયે આજ્ઞદી
ઇસ ખાતસે ધીર મનકો હુઈ હયે
દુખકી હુઈ એકદંમ ખરખાદી—
દદા માંગે જો કીમત હું મયે તેહારી
દી ખખતને મોહે મુખારકખાદી—

—૦—

(પીયાકે ચીત્રખન-રાહા.)

માહેતાખાં—મનવા લોભાવત હયે તોરી ખતીયાં
માન લીયો હંમને ધારે રે
ચેરી તો તેરી હોકે રહે હંમ લેકીન હરાંમતો નાહી સહે હંમ
કરને નેકાતો પહેલે કહે હંમ ખાદતો હંમ હયે તેહારે રે—

(કુટનીકા દાખીલ હોના માહેમુનીરને
ખતોર ખરીદનેકે કુટનીકા કહેના
જો હરને રાજ હોના)

મુસદ્દસ

માહેમુનીર—અયે મામા ઇસકા દીલસે ખરીદદાર મયે ખનાં
ખેપરવા હયે યે ઇસકા તલખગાર મયે ખનાં

દેતા હું તુજ ગરીબકો જરદાર મયે બનાં
 ઇસકે ગલેકા હરતરાંહસે હાર મયે બનાં
 જીતની તુ કીમત માગેગી દેતાહું તુજકો ચલ
 મુશકીલ ને સખત થી હુવી શુકરે ખુદા વો અહલ

કુટની—બહેતર હયે સાહેબ રાજી હું લેખઈયે શીતાબ
 પૈસેકે ખાતીરતો મયે કલ આવુંગી અયે જનાબ

(માહેરકા માહેતાબાંકો લેખના.)

સરપર ઉઠાઈથી મેરાઘર ઇસને શોરસે
 હરયેકેકો નશીહત કરતીથી યે જોરસે
 બહેતર હયે દફા હોગયા યે મરજ ખેદવા
 ફીરીયાદ ખેસવાઓંકીભી મુંનતા હયે ખુદા (જતીહો)

બાબ દુસરા—પરદા દુસરા.

(માહેમુનીરને અપને મકાનમે માહે-
 તાબાંકો લાના).

(અગર મયે બાગ્યાં હોતા—રાહ.)

માહેમુનીર—અગરહો મરદુમક તો આંખોમે તુજકો બોઠાલુ મયે
 વગરના ચીરકે પહેલુ યે સીનેમે સમાલું મયે
 દરખશાં ચરખપર કીસ નાજસે ખુરશીદ દરખશાં હયે
 તુમારા જીલવા અયે માહાવશ જરા ઉસકો દીખાલું મયે
 બનું કાફર ને ફેરું મુહ તેરે રૂયે કીતાબીસે
 કહેતો ચલકે મસજીદમે હલકુ આ પ્યુત ઉઠાલું મયે
 ગઈ હયે તલખી યે કુરકત હુવા હયે વરલ હાંસીલ તો
 લખે શીરીકા તેરે ક્યું ન અયે દીલખર મજા લું મયે
 ન ખટકે ખારે હસરત દીલમે તા યે તેરે રાયેદાકે
 ગલેસે અયે ગુલેતર આ તુજે અપને લગાલું મયે

(સંભાષિતો તેગ અધકો-રાહ.)

માહેતાયાં—તુમારે રૂપપે જો જુલકે સોહા કાંમ નહી
મગર યે હશરકા દીન હયે કે જસકી શાંમ નહી
વીલાયે કાળ યે અબરસે મુહકો ક્યા ફેરે
નમાજ ખતમ નહો જગ તલક સલામ નહી
કહો ન સરવકો ચેકજર ખરીદ હયે અપનાં
કીયા જો બંદકો આજ્ઞદ ફીર ગુલાંમ નહી

(માહેમુનીરકે પદરકા ગુસ્સેમે દાખીલ
હોના ઓર આપને બેઠકો તાઆને
મુલાનાં.)

(અગ્મેત.)

વજર—અરે કમીને તુજે યે શુગુલતો ખુબ હુવા
ગવાંઈ આબરૂ મેરી ક્યું હોતેહી ન મુવા
શરીફજાદા હો ઈસ ખેસવાસે કી શાદી
યે ખુબ દામે શરાફતસે પાઈ આજ્ઞદી

માહેમુનીર—પીદર યે માહકો ખુરાઈકા ન દો તુંમ અલજાંમ
ઉટેજો ગરદ તો ક્યા મયેલા હોવે માહે તમાંમ
છુપાયા આજ તક શીકમે સંગમે હીરા
મગર અબ દેખો યે કઝોસા હયે રંગમે હીરા

વજર—સંગકો તુ હીરા બનાતા હયે યે તેરી ભુલ હયે
પત્તોકો તુ ગુલ કહે તો સખ કહે ક્યા કુલ હયે

માહેમુનીર—કુલ પતતે નહી પ પત્તોમે જો છુપા કુલ હયે
પત્તોકે સંગ કુલકો પતતા કહેસો ભુલ હયે

વજર—આહીયે સો હો વલે યે ખેસવાકે ઘરમેથી
ઈસકો ઘરમે રખજેતો નામ રખજેજો હમકો સભી

માહેમુનીર—ઈસકો ઘરમે રખેગો તો ઘર હયે મેરે કાંમકા
વરન વાલીદ ખતમ તુમ પડવાના મેરે નામકા

વજર—અયેસાહી હયેતો ચલો તુમ નીકલો છોડો મેરા ઘર
અપની ઈજ્જતસે જ્યાદા નહી મુજે પ્યારા પીસર

માહેમુનીર—તુમને છોડા લેકે ખાલેક છોડેગા મુજકો કહાં
દીકે હયે મયે દુસરા લુંગા કીરાયેસે મકાં

વજર—આજકા હીઆજ કપડે લતે લેકે પીસમીલ્લાહ
છોડદો મેરા મકાં ઔર લેના દીગર ઘરકી રાહા—(જતા હયે)

(હમકો નાહી ફીકર-રાહા.)

માહેમુનીર—તુમકો ક્યા હયે ગરજ સહો કાહેકો ગમ
ઘર મેરે મરહુમ મામુકા હયે યેક
રહો ચલકે ઉસમે તુમે ક્યા અલંમ—
વીજરતકા મયે દીયા ઈમિતે હાંહું
ખતુ ગર વજરતો ક્યા હયે યે કમ

(દાખીલ હોના કારીદકા નામા લેકે.)

(પડતા હયે) ઉમીદવારે રૂતખયે વજર જતૌકીર માહેમુનીર
ખયેરખાહે રીયાસત સલામત અજ નતેખે આફતાખે ચરખ
રીયાસત વ માહાતાખે ખુરજે સલતનત પાદશાહે યમતકે તુજે
માહુમ હોકે મેરે વજરોંકી જમાઆતને તેરા પ્રમતેહાંત પેશતર
લીયાથા ઔર ઉસમે તુ કાખેલ વેજરતકે હયેરા લેકીન સખખ
જતયે ખાલી ન હોનેકે તુજે વેજરત નહી મીલી મગર અખ
યેક વજરકી જતયે ખાલી હુઈ ઇસલીયે તુને ઇસખતકે દેખતેહી
જલદ દરખારે શાહીમે હાજર હોનાં ઇનસા અલ્લાહ અપને
દરજેસે સરક્રાજ હોગા.

(નીરદયેકી પ્રીત કરેની-રાહા.)

કેઉ ન અપને ખુદાપર હંમ હોવે કીદા
યહાંતો હંમને દોવા કી વાંહાં ઉસને સુનાં
તુમ ઈસી ચુલકમે રહો મેરી ખ્યારી
મયે જાકે વહાં તુમકો લુંગા બુલા—

બાબ દુસરા—પરદા તીસરા.

(દરબારમે માહિતાખાંકી જુસ્તજુમે
ગયે હુવે આહલેકારેને માહિતા-
ખાં ન મીલનેકી ખુબર સુનાલી.)

દો સીપાઈ—સુનો શહેનશાહા બહેન તુમારી હંમ હુંડે હર દાર
લેકીત નહી પાઈ કીસ દાર—
દશત પહાડાં જંગલ અંદર દેખે હરયેક જહાડ
આખર હંમ સખ હો લાચાર
આયે તુમારી ખોદમત મ્યાને કરને કોઈજહાર
સુનો અયે શાહા બહે સરદાર

બેત.

માહુર—રહા મેરે દીલમે યેહી રંજે ગમ
કે અફસોસ ક્યા ઉસપે હોગા સીતંમ
વો જંગલમે કરકે મેરી ઈતેજાર
વહાં રો રહી હોગી બસ જારો જાર
ઈસી બાઈસ દીલ મેરા બેચયેત હયે
કે જંગલમે તનહા રહી બહેન હયે
વજર ઈસ સખબ ઈનકો કરતુ હુકુમ
કે કુચ અયેસા ગાવે યે મીલકર બહમ

(૩૫)

કે હો જસકે સુંનનેસે તસકોં મુજે

યે આતીશ ફેરાકે બહેનકી બુજે

(હુકમે વજરસે રામીરાગરકા શાહકો
દીલાસા દેના.)

(ખબર લેરે-મસીહા-રાહ.)

રામીશાગર—હુવા યે એતેકૂકે આસમાં હયે

કાહાં તુમ ઔર હમ શીરા કહાં હયે

સુના હયે હાલ કુરકતકા તુમારે

હમારી આંખસે આંસુ રવા હયે

ખુદાકે હુકમસે ચારા નહી હયે

હરેક આજુબ ચાહાંપે ઈનસોનં હયે

તુમારા હાલ મીસલે આહે કીનઆં

કાંહાં ચાકુબ ઔર યુસુફ કહાં હયે

(માહેમુતીરકા દાખીલ હોનાં એબદાર
વગયરોકા કુનસ બનના.)

મીલેગી તુંમસે હમશીરા તુમારી

ખુદા બંદુપે અપને મહેરબાં હયે

સખર કીજે ન હો આજુરદા ખાતેર

લીખા જો બખતકા વો ઈમતેહાં હયે

સખરમે હયેગી શકર સુન અયે શાહા

કે ઈસકા ફૂલ તો બસ શીરી અયાં હયે

મુસકિવર તલખ અસ્ત ફૂલ શીરી દારદ

કહા શાદી ને ચેદર ગુલીસ્તાં હયે

મુખમમસ.

માહેરે—ક્યા ક્યા હયે લુતફ બંદેપે પરવરદીગારકે

કર પુતલે ખાકસે કીયા હયે ગુલ આજુરકે

ઈન ખાકીઓપે જાનો દોલ અપનાં નીસારકે
 હુરાને ખુલદ કહેતી હોયે ચેહી પુકારકે
 ઈનસાંન કુલ હોયે ચમનમે રોજગારકે
 ચેકતો હસીવ તીરુપ હુનર મદભી કીયા
 આવાજ ખુશ વ નાચક અંદાજ મરહુખ્યા
 લેકીન યે ચેક ફયેલને બદ સખદો કર દીયા
 દામાનપે ધણા અયેબકાન્ને હોયે લગા હુવા
 પાયસ ઈસીકે જગમે કહાતી હોયે ખેસવા

મુસદ્દસ.

અયે મેરે આહલેકારો એહ તુમસે હોયે અબ કલામ
 અયેસીભી નાજની કોઈ હોગી જાઅહેતે શાંમ
 જસ પરકે હુસ્નો ખુબીતો બસ હોવે ચખતે તાંમ
 ઔર નાચો ગાનેમેભી હો આલંમમે ઉસકાં નાંમ
 યે તીનો ખુબીયા હોંકે અસમતસે પાકહો
 દેખી અયેસી નાજની તો મેરેસે કહો

ખચેત.

ખખતક—ઉનકા યે ખાત મયેને સુનાહું હુજુરકી
 જંનતનમે હોતો ક્યા અજબ ખસલત યે હુરકી
 પર અયેસી દુન્યામે તો નહી કોઈ નાજની
 દેખાતો ક્યા પર મયેને સુનાભી નહી

માહેમુનીર—અલ્લાહકી શાંનસે નહી હોયે દુર ખાત યે
 કેયા હોયે અજબ જો બંદેકો દેવે સીફાત યે

ખખતક—કાએલ હું ચુંતો કુદરત અજબેય ખુદાકી હોયે
 પર કહીયે આજતક કભો તુમને સુનાંભી હોયે

માહેમુનીર—સુંનતાં તો ચીજ ઔર હોયે પ આંખોસે દેખાહું
 હોયે ખાત યે બડાઈકી મયે તુમસે ક્યા કહું

પર અયેસા વખત આયાતો કહેનાહી ચાહીયે
 જો રાસતગો હયે રાસત ઉસરે રહેનાહી ચાહીયે
 ફોદવોકે જો નીકાહમે આઈ હયે નાજની
 એહ ચારો વસ્કુ ઉસમે હયે મુજસે સુનો યેહી

માહેરૂ—વાહ મરહુમા ઔરત વોહી ઈનિતેખાળ હયે
 સુનાઅત ખુદાયા તેરી હરએક લા જવાળ હયે

ખખતક—ગુસતાખી હો મવાકુ અયે શાહે ખુશ ખીસાલ
 જુઠેકો સચચા કરનેકાલી તુમમે નહી કમાલ
 આકીલકો ચાહીએ કે કરે ખુખસા ખ્યાલ
 જો અકલમે ન આયે ઉસસે જાને જુદા હાલ
 હજરતકો જો ચકીન હયે ઉસ નાજની ઉપર
 તો બંદા આજહી કસતા હયે ઈસ પાતપર કમર
 નાપાક દામન ઉસકા કરૂ જો હોવે હુકમ ગર
 ઔર નહી હુવા એ કામ તો લો કાઠ મેરા સર
 મુજસે નવેશતા આપ લીખાલો યે કામકા
 અયેસા કરૂ તોહી મયે વજર હુંગા નામકા

માહેમુનીર—ખહેતર હયે બીબીસે મેરે તુમ જો મીલો અગર
 તો મુજકો પાદશાહા કરે કયેદ ઉમરો ભર
 લીખદો નવીશતા આપબી ઔર મયેબી લીખતાહું
 અયેસા કરો તો તુમકો વજર મયે જખહી કહું

માહેરૂ—ખહેતર હયે દેખે હંમબી કે એહ કયેસી પાત હયે
 દરખારમે જો જુઠ કહે વો બદસીકુઆત હયે

(ગત બજતી હયે મુનશી ફગદ વ દો-
 વાદ કલમ લાતા હયે ઉસે દોનો
 અપને દરાખા રાત હયે)

બાબ ત્રીસરા—પરદા પહેલા.

(માહેતાબાંકે મકાંનકે બાહર કુંઈક
લોગો ઉસકો તારીફકા ગાના
ગાતે હયે.)

(કુંગનવા મોરા કરસે-રાહા.)

સખલોગ) બાલીક યે તોસે અરજ કરત હંમ હયેરે
દેસીયો) હો તું મેહેરબાંન હંમપર-દોઆ કરતે હંયે એ
પરવર —

તેરી ધારીરે મહેર અયે બારીરે
અસમતસે હયે યે પાક.
ખડે હંમ હંયે ઉસકે દર પર
ઉસકે ખાતેર મતલબ લા ખર
દુર કરદે હંમપર જો કુછકે યે રંજો ગમ હયેરે!

(દાખીલ હોના બખતકકા તાલાશે
માહેતાબાંકે.)

બેત.

બખતક—અયે શખસો કીસલીયે યહાં યેહ ઈજદેહાંમ હયે
અયેસા વલી યહાં કૌનસા આલી મુકાંમ હયે
કે છસકા દેકે વાસ્તા કરતે હો તુંમ દોઆ
મુજકો બતાવો તો કહું કુચ મયેલી ઈલતેજ

૧-દેસી—અયે સાહેબ યહાં યેક નાજની આલી મુકાંમ હયે
અસમતસે અયેસી પાક કે મશહુર નામ હયે
કસબનકે ઘરમે થી વલે કીસને નહી છુવા
ઉસપર ઈસી સખબસે ખુદાકા કરંમ હુવા
ઉસ્સે નેકા કરલીયા માહેમુનોરને
તબ ઉસકા હાલ જના સગી રો કબીરને

(૩૯)

અખતક—અણ્ણહરે અયેસી નેક વો ઝૌર મુજ્જો યે ખ્યાલ
પયેમાંન શાહાસે જો કીયા હોના હયે વો માહાલ
અસ સર બદનસે શાહા કરેગા મેરા જુદા
અફસોસ મયે મુવા મયે મુવા હાયે મયે મુવા

(ગરા ખાકે ગીર પડના વજર
અખતકકા.)

૨-દેસી—કેળે ગરા યે તુજ્જો આયા હયે અયે બાઈ ક્યા હુવા
મુશકીલ કોઈ સખત હોવે તો દે ઈસકા વાસ્તા
મકબુલ વો કરેગા ખુદા તેરી ઈલિતેજ
માહેતાપ્યાં નામ હયે ઈસકા લે અબ સુનાં

અખતક—દે ઈસકા વાસ્તા મયેબી પુકાઝં અપને ખાલીકો
કે જસે જાનંત અચજવે વ મેરા અહદ પુરા હો.

(જના સખ લાગોંકા.)

(રામા મોરીરે ધાધરીયા-રાહા.)

સુંનના સાહેબ તુ દોઆયા મોરીરે
રાખું પ્યારી પ તેહારે ગરબે બરજોરીરે--
બેશક જ મેરા જવે ખુદાયા લેના બચા મહેરકે તું તોફીલ
હાર ન મોપે ગજબ વરન હોગી મોરી ખવારી
આસા મોહે અબતો હયેગી અસ તોરી— સુ૦

(દાખીલ હોના કુટનીકા ઝૌર ઉસે
શકના અખતકકા.)

બેત.

અયે બુઢીયા હયેર તુજસે યે મેરા કલાંમ હયે
ઈસ ધરમે કૌન હયે તુ વ ક્યા તેરા કાંમ હયે

કુટની—ભાઈ યે સાહેબજીદીસે મયે મીલને જતીહું
 મુંહ ખોલી મા મયે રાશતેમે ઈસકે કહાતીહું
 કુટની હું મયે વ આગે થી યે મેરે ઘર
 મુજ્જો હયે ઈસકે હાલસે અછી તરાંહ ખખર
 તુ કૌન હયે જો ઈસતરાંહ ઉમીદવાર હયે
 ઈસ શહેરમે ક્યા પેશા ઔર ક્યેસા કાર હયે

ખખતક—દીલ જલ રહા હયે ક્યા કહું મયે તુજસે અપના હાલ
 શાયેદ કે તુ કરેતો કરે ફીદવીકો ખાહાલ
 આજમ મયે ખાદશાહે યમનકા વજર હું
 દરખારે શાહમે હમસરે માહેમુનીર હું
 એક રોજ શાહકે સામને ઉસને ખરાઈ કી
 નાદર હયે બીજ એક મેરે ઘર ખુદાઈકી
 યાને હયે પાક અસમત મેરે ઘર યેક નાજની
 વો નાચો ગાનાં જાનતી હયે તીસપર હયે હસી
 યે સુંનકે મયેને ઉસે કી તકરીર ખેશતર
 અસમત ખીગાહું માહેતાખાંકી યા હું અપના સર
 પયેમાંત અયેસા કરકે શહેનશાહાસે આયાહું
 ઔર સાત લાક અશરફોયાબી સાથ લાયાહું
 અખ યે ખજના હયે લે મેરા કર કાંમ તું
 મુરદા હું લેકે કર જંદોમે મેરા નામ તું

કુટની—દાના વજર કાંમ નેહાયેત યે સખત હયે
 આલમમે પાક દામનીકા ઉસકો તખત હયે
 અસમતસે ખીગડે અયેસી તો યેહ નાજની નહી
 પર યેક ફરેખ ચલાવું વો ચલ જવે કંહી
 હમાંમમે નાહાને યે ઈસ વખત જાયેગી
 તો બંદી ઉસકી ખીચકે તસવીર લાયેગી
 તસવીર નંગી દેકે તું દે શાહકો યું ખખર
 અસમત ખીગાડ ઉસકી મયે આયા હું નામવર

(૪૧)

બખતક—બસ બસ મુજે જો ઇતનાભી હાંસીલ અગર હુવા
તો દામે મુલોસે રેહા યે મેરા સર હુવા.

(ચલે જના દાનોડા.)

બાબ તીસરા—પરદા દુસરા.

(માહેતાબાંકા મકાન.)

(સરકો પટક રોયા ન કરે-રાહા.)

માહેતાબાં—હંમને સહી જહાંમે બલા કૌનસી નહી
આઈ મુસીબત હમપે ભલા કૌનસી નહી
કોઈ સખર અયેસે ગમમે તો ઉસકે યેવજ મુજે
રાહાત અતા કરેગા ખુદા કૌનસી નહી
ઈસ દુખમે હાથ પકડા જો માહેમુનીરને
ઉસે કરેંગે હંમભી વફા કૌનસી નહી
અયે અરબ તુજસે આફતે લાખોં ગીરી મગર
લીધ હંમને અપને સરપે ઉદા કૌનસી નહી

(દાખીલ હોના ફનીજકા.)

(સુનીચે હમારી અરજ-રાહા.)

કંનીજ—ચલીયે હમારી સાહેબાં ચલીયે
કરકે તૈયારી મયે સખ આઈ
પોશાક નાહોકે બદલો નયે—ચલીયે.

(દાખીલ હોના ફુટનીકા.)

બેત.

કૃતની—વારી મયે સદકે તુજપ કેઉ ન જાવું રોજો શખ
દુન્યામે જુજ તૈરે મેરા વાલી હયે કૌન અબ

(૪૨)

માં ખાલે તો મયે માં હું વગર ના કનીજ હું
સચ પુછો તો મયે માંસેભી તુજકો અજીજ હું
લેકીન હવસ હયે મુજકો કે ખુદ અપને હાથસે
તુજકો નહેલાકે શાદ હું મયે અપની જાતસે

(કુટની વ માહેતાખાંકા જાના વ ક-
નીજકાં સીકતે માહેતાખાંકા ગાના.)

(અકરે જાની મોરા-રાહા.)

કનીજ—નેકરે અયેસી નહી કોઈ દેખી—
નીસદીન યાદે ખુદામે રહત હયે
ઈસકી યે રીત અજાએયરે—નહી

(દાખલ હોના કુટનીકા તસ્વીર લેકે.)

ખેત.

કુટની—જ અયે કનીજ માહેતાખાંને તુજકો ખુલાઈ હયે
આઈના ઔર શાનાભી ખુદકા મંગાઈ હયે

(કનીજ જાતી હયે.)

(કાહેરસે બલમા મોરા-રાહા.)

ક્યેલ સુફી કયેસી કીહું
માહેતાખાંકી તસવીર—જું ઉતારલી મુનીર—
છલ્લાભી લીહું ખાવીદકા ઉસકે
દુસરી મયે લેકે જાવું તીરપ યે શમશીર—(જાના કુટનીકા)

બાળ ત્રીસરા—પરદા ત્રીસરા.

(દરબારમે આના બાળતકકા ઔર
તાને સુનાના માહેમુનીરકો.)

(તુભકો ગયેરોસે ન મીલના-રાહા.)

બાળતક—પહેલે હરયેક બાતકે અંદેશાં કરના આહીયે
બાંધના ઘર પીછે પહેલે પાયા ભરનાં આહીયે
નંગા અપને કપડોમે તુ હોંકે અયે ઇતિસાંન ફેર
મયે હું ખેઅયેખ ઇસતરાંહ કેઊં દાવા કરના આહીયે.
નાક તો મુહપર નહી ઔર ફૂંકરસે કરતા હયે બાત
ખેશક અયેસે ખેહ્યાકો હુખ મરના આહીયે
આહમ કીસે બાન કરકે જો પરોમાં હોતા હયે
હુસ્નમે આકેલ હું અયેસા દંમ ન ભરનાં આહીયે
ફૂરશ અપના માહેનાખકો મયે કરકે આયા હું જનાખ
એતેબાર ઇસ બાતપર અખ તુમકો કરનાં આહીયે

(કેઊર ખડા હીંદુસ્થાની-રાહા.)

માહેર—કયેસીયે બાતોંકો માનુરે-હાલ ઉસકા તું ખોલ કહો.
મુદઆ બતાવો તો ઇસ કોલકા કુચ
આવે હમે યેતેબારે —

અએન.

બાળતક—યે રાસ્ત હયે જનાખને જો ફીદવીકો કહા
મુદઆબી ઉસકા લાયા હું કરીયે નજર જરા
નાદાનહું મયે ઔર ન તો ખેશહુર હું
જો બાત મયે કર ઉસે સોચું જરેર હું

(બાળતકને લાઈ હુઈ તસવીર રામચેર વ છલના
દેના માહેમુનીરને તરાવાર દેખ પચેમાન હો
મુહ ફેરકે દુર હોના.)

માહેર—એ માહેમુનીર કીસકી તસવીર હયે
તું કયું દેખકે ઇસકો દીલગીર હયે

હયે ઈસપર નગીનાં તેરે નામકા
 ખેલાશક યેનાં તેરી શમશીર હયે
 હયે ઇલ્લેમે મુનીરકીહી રેશની
 તેરા નાંમ ઈસમે તાહારીર હયે
 તેરી ખીખીને દી હયે ઈસકો નીશાંન
 અજબ પાક દામન વો ખેપીર હયે
 અરે જલદી ઈસકો કરો કયેદ તુંમ
 સખ જુઠેકી તૌક જંજર હયે

(માહેરકા અપને દરબારીકે સાથ જનના
 દો સીપાહચોને માહેમુનીરકો ગીર-
 કતાર કરનાં.)

(નામ જનનેકા ન લે યાર મયે-રાહા.)

માહેમુનીર—ગુલશને દહેરમે થા એકજો ગુલેતર નીકલા
 હાયે અફસોસ કે વો ખારસે બદતર નીકલા
 શોલ યે નુર સમજ દીલમે રખાથા જસકો
 નારે દોજખકા વો ભડકા હુવા અખગર નીકલા—
 મયેનેતો સમજ જસે અપનેહી વીરસેકા મકાંન
 પરવો તો લાખોંકી મીરાસકા યેક ઘર નીકલા
 લેજતાહુ મયે તલાક માહેતાખાંકો બસ આજકા આજ
 દુશમને જાન મેરા દોરત બદ અખતર નીકલા
 (લેજના સીપાહચોકા માહેમુનીરકો.)

ખાખ તીસરા—પરદા ચૌથા.

મહેલ.

(દરવાજવા મે તતીયા-રાહા.)

માહેતાખાં—છાંડ જખસે ગયે મોહે જાંની પીયા
 તખસે નહી મયેને પાની પીયા

(૪૫)

તુમરી જુદાઈમે કલ નહી આવત
ઘેરી મોહુ હયેરાંની પીયા—
આપભો આવે ન પનીયાં લેજે
સ્ખત કીયે મન માનો પીયા—

(કનીજ નામા લાકે માહેતાળાંકો દેતી હયે)

(અળના બળવો રામ-રાહા.)

કનીજ—આઈ તેહારી જનન-પરખીયાં રે—
સાહેબકા નામા કાસીદ મોહુ દીનો
લે બસ રાખ તોરા પરાન—

(કીસી મસ્તકે-રાહ.)

માહેતાળાં—તુજે અતલાક અતલાક અતલાક હયે
માહેતાળાં મુજકો તેરા નહી ઇશતીયાક હયે
કીયા આશના અપના બખતકકો તુને
ફને બેસવાઈમે તુ ખુબ તાઆક હયે
મેરા છોડદે ઘર નીકલ જ અયે બા
તુ કર ફેલ વો જસકા તુજકો મજ્નક હયે
અંગુઠી વ શંમશીર નીશાં તીરુપ તમવીર
હુઈ તીરુપ નંગી તુ ક્યા તુજકો શાક હયે

(કનઈયા જરા બનસી-રાહ.)

ઓ સૈયા મન ન હંમસે ફીરાલેરે
હો મોરી આંખસે બહત હયે નીર—
જનનું નહી મયેતો કૌન મુવા બખતક
બોહતાંન લીનારે-સૈયા મોહુ સૌગંદ ખીલાલેરે—
તુને લીખા ઘર છાંડદે મોરા
ખુબયે કીનારે-સૈયા ચલે હંમતો રજૂ લેરે—

(દીલ આંરાંમકા મેકરાર હોના કનીજકા
હસે દીલાસા દેના.)

(ભોલત કાહે નહીયારે-૨૬૦)

કનીજ—રોવત કાહે રહીયારે આ-રો૦
 નૈન તેહારેરે આંસુ ભરે પ્યારીરે-અરે હાં—
 બહોતાંન હયે યે જ તુ ન ધરસે
 પડું મયે તોરે પધ્યાં—રેહાં—

(આંસુવા ભરે મોરે નૈન-૨૬૦)

માહેતાપ્યાં—સખીયાં ગયા મોરા અયેન
 અબ મયે કાહે કરું હો—
 આકાસ રહે રહેકે કરત હયે મોપે દુખકો વાર
 બચ્ચેરી ઇસકી મયે બહી ડારે તોભી માર—
 હું મયે નીરઅપરાધ મોહે પાપી કહત હયે લોગ
 પાક નહી મયે ઇયેરું જખતક જલવે નતખતક સોગ—
 નાચ ગાનેકા કરું ઉસ દેસમે જાકે કાજ
 કોઈ દોનભીતો કરેગા યાદ મોહેકો રાજ—

બાબ ચૌથા—પરદા પહેલા.

(માહેતાપ્યાંકા મુજરા દેખકે બખતકને
 દરબારમે શાહકે સામને ખુબ
 તારીફ કરની.)

(તેહારો મન મચેલાના-૨૬૧)

બખતક—જહાંમે કોઈ અયેસી નહી વારો વાપે હુરો પરીયા
 બાગમે દુન્યાકે નહી મયેને દેખા કોઈયું કુલ
 જો કોઈ ઉસપર ડાલે નજર થા પરીયા જલવે થા ભુલ—
 રાતકો સુનકે ગાના ઉસકા દીલમે હુવા પેદા સોજ
 થોડે દીન હુવે આઈ યહાં વોહ મુજરા કરે હરરોજ.

નાચકે જુજવોહ પેશા નહી કુચ્છ શાહા કરે હયે ઝૌર
રાત બહોતસો લાલચ દી પર બદલી નહી ઉસને તૌર—
હુકમ ને હોતો યહાં બોલાલું દેખે નજરસે હજુર
દામાનસે તો પાક મુજે યે આતી નજર હયે હુર—

(કેયા ખેનુ આઈ ચમનમે-એ રાહ.)

માહેર—ખુદરતે હકકા તમાશા યે દીખાના જલદી
ઉસપરીરકો અરે જકે ખુલાના જલદી

(એક દરબારીને જકે માહેતા-
ખાંકો લાનાં.)

ઈસપ ઉલકત મેરી કયું દોડી હયે કયા પાયસ હયે
અયે ખુદા લેદ યેહ તુ મુજપે ખુલાના જલદી
દેખકે તુજકો હયે દીલ શાદ વ આંખે દૂદી
અયે પરી મુજકો હુનર અપના ખતાના જલદી

(ચેજ રાહ.)

માહેતાખાં—અરજ હયે યેહકે કાંહાં માહેમુનીર હયે શાહા
ઉસ મુવેદાલી જરા તુમને ખુલાનાં જલદી—
ઉસને કુચ મુજપે સોતમ કરકે યહાં ભાગ આયા
કીયા ખેદાદ મેરી દાદ દીલાના જલદી—

(એક દરબારી જકે માહેમુનીરકો કચે-
દીકે લીયાસમે લાતા હયે.)

(દીલકો અચેન ચકદમ તહે-રાહા).

માહેતાખાં—અયે ફલક તાજ સોતમ જખ કરતા હયે ઈન્જાદ તુ
તુ સભોકે પેશતર કરતા હયે હંમંકા યાદ તું—
ખાંકપર યુસુફસા દીલખર તડપે હયે જનદાનમે
અયે જુલીખાં કાશકે હોતી નહી ખરખાદ તું—

આઈ બહાર ગુલેશીયુક્તા કરે છે તું પુલપુલકો કંપેદ
પાવેગા કૂલ કયા અમનમે દહેરકે સઘ્યાદ તુ—
મયે હું ખેતકસીર તું ઠયેરાતા હયે તકસીરવાર
શાહે હુરન હોકે આદીલ કરતા હયે ખેદાદ તુ—

(અરી જોગન અયે દરદકી-રાહા.)

માહેરૂ—તેરા ગાના સુંન દીલ હુવા શાદમાન
હયે ફીરીયાદ કયા મુજસે કર તુ બયાન—
કીયા જુલમ જસને તુ કર ઉસપે સાખેત
નહી આજ મયે ઉસકો ઢુંગા અમાન—

(અગ તોરી ખાંકી-રાહા.)

માહેતાખાં—તુમ શાહે આલી અદલ અગ બરહક કર કીજો
ખોલું તુમરે પૈયાં પડે—
વજર બખતકને રખે મહીને છે તક
રાતરોજ આવે થે મોરે ઘરમે—
અખતક નહી યેક પૈસા દીયે હયે
રાસ્ત કહો કયા હયે કમી જરમે—

ખેત.

બખતક—અયે મયે ઝોજો રીયાસ્ત સાયએ પરવરદીગાર
તેરે ફીદવીકા તેરેપર હાલ હયે સખ આશકાર
રાતકો મુજરમે દેખા યાઈસે દેખા યહાં
જુજયે દો વખતોં કે દેખાહું તો લે સૌગંદ હજાર
હાથ જો મયેને લગાયા કટઆ કર વો દસ્તકો
ફેલે બદ મુજસે હુવા તો લેજદે તુ સુયેદાર

માહેતાખાં—ફેલે બદ તુને કીયા યે મયેને સાખેત કી અગર
સુત્રીપર અડાવે તુજકો અયેસા લીખદે નામદાર

(૪૯)

બખતક—હાં મયે લીખ દેતા હું કે તુજસે કીયા ગર ફૈસે બદ
હજક પર શાહા મેરે ફીરવા દેવે તેગે આબદાર

(ગત બજતી હયે મુનશી ખત વ દવાદ કલમ
લાતા હયે બખતક મારે ઘબરાતકે
ધુજતા ધુજતા દસખત કરતા હયે.)

(કરવઠીયા લેનેદે-રાહ.)

માહેતાખાં—અબ સતીયાં મોહે દેખ કીયા કીયા મોખે નાહક જકા
મોહે તલાક તું કયેસીરે દોની કૌનસી મુજસે હુવીથો ખતા
માહેમુનીરકી માશુક હું શાહા બહોતાંન થા ઇસને
નાહક લીયા—

(શાહા ઉસી વખત માહેમુનીરકે બંદ
ખુલવા દેતા હયે.)

(મચેતા આંખંડીયાંસે મારું-રાહા.)

માહેમુનીર—ચેકતો દીલહો ફુંજ તુજપે નીસાર જંરે—
તકસીર મોરી બખશદે ભોરી વારૂં તોપે હોગર હુજર જંરે

(માહેરને બખતકકી ચોરી જાહેર હો-
નેસે ઉસપર ફીટકાર કરના.)

(મુઘ લાગ રહી તોઝી-રાહા.)

માહેર—હુવા મકર તેહારા જાહેર સગર
કેજા અપના જુકાકે ખડા હયે તુ સર
ઇસ નેક પર લીના બહોતાંન શયેતાંન
તુને અયેસી બદીપર બાંધા કમર—

(૫૦)

સખ્તીસે કતલ કરો તુમ ઈસકો
ન જરા કુચ્છ દયાકી કરના નજર—

(દો દરબારીને બખ્તકો ગીરફતાર
કર લે બનાં.)

શાખાશ તુજકો યે કહેદે મુજકો
કોન માત પીતા હયે તોરે મગર—

(એક આબ નજર તાલિયે—રાહા.)

માહેતાબાં—માદર હયે ન દુન્યામે પીદર શાહા મેરા હયે
યેક ભાઈ થા વોભી નહી બસ હયે તો ખુદા હયે
શેહરીયાર થા વાઝીદ વ થી ગૌહર મેરા માં
ઐર ભાઈ માહેરકે જો નેકોમે સીવા હયે

(માહેરને અપની બહેનકો પચેછાવકે.)

(વોહી રાહા.)

માહેર—ઐ બહેન મેરી મહેર હુવા ફજલ ખુદાકા
મુશતાક થા કંઈ રોજસે મયે તેરે લકાકા
હયે નામ માહેર મેરા મયે ભાઈ હું તેરા
ખાલેકને કીયા ખાદશાહા યાહાં મુજકો સદાકા
ઐ ભાઈ કીયા નાહક જકા તુજપે મુજે બખ્શ
જો યહાં મયે રહુંગા સદા તેરી રબકા

(માહેરને માહેતાબાં વ માહેમુનીરકે
હાથ ખુદ મીલાદેના સખને ઈસ નેક
અધ્યાંમમે મીલકે ગાનાં.)

(તુમ અપની ચરામ મસત—રાહા.)

સખ્ત—આબજ હુસ્ન જન મેરા ઈજહાર હો ગયા
બસ દુર દીલસે હીજરકા સખ પાર હો ગયા

શુકરે ખુદાકે નુહ કી કીશતીકો તરાંહસે
 દુખાયે ગમકી મોજસે દીલ પાર હો ગયા
 આઈ બાહાર બાગે જહાંમે કે મીસલે ઈદ
 હરયેક ગુલ ગલેકા મેરે હાર હો ગયા
 કયા ઇલિતેઆમ જખમ જગર હયે ધીસાલે દોસ્ત
 હકમે હમારે મરહુમે જગાર હો ગયા
 આઈ ચમતમે ફીરકે બાહારે નસીમે ક્યેજ
 હરદીલ શીગફતા તું ગયો ગુલજાર હો ગયા
 હમકા ફીરકે યારમે કયેસા કીયા તપાહ
 ખેવસલયાર જનાથા દુશવાર હો ગયા
 ગફલતસે વસલ યારકે હમકો કીયા રેહા
 અબ બખ્ત બાબ હીજરસે ખેદાર હો ગયા—આબજ

ખપ્પર.

આ “નથેરંગે ઇશિક ઉર્ફે દામાને અસમત”ના ઉરફ આયેરા
સને ૧૮૬૭ નાં ૨૫ માં ધારા પ્રમાણે રેજીસ્ટર કરાવેલાં માટે
અે પરવાનગી વગર કોઇ અે બહુ બતાવેા નહીં તથા કોઇ અે
છાપી પ્રગટ કરેા નહીં.

